

Історія виборчого процесу у світі

Вибори та голосування...

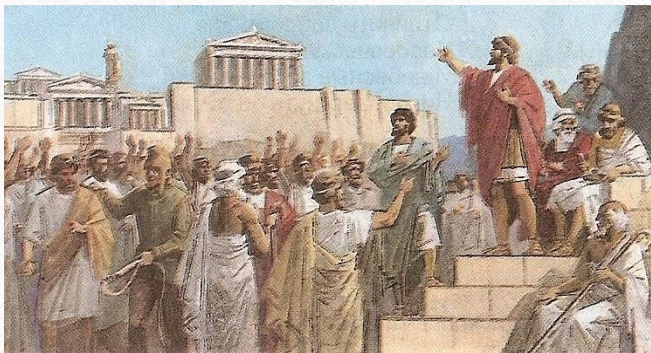
Вибори та голосування як способи народоправства, прийняття спільнотою рішень, обов'язкових для всіх, практикуються в історії людства здавна. В стародавні часи створення публічної влади та її функціонування ґрунтувалися на виборності кращих (старших, мудріших, сильніших) членів общини для управління суспільним життям. Це так звана **первіснообщинна демократія**.

Первіснообщинна демократія...

Саме **на родовій раді**, сході дорослих спів-родичів первісні люди обирали тих, хто має управляти общиною. Первісні форми народного волевиявлення полягали, зокрема, в тому, що на племінній сходці люди **криком** схвалювали або відхиляли якусь пропозицію чи рішення ради старійшин.

Народні збори й виявлення спільної волі голосуванням на них, вотування (лат. "votum" — спільна думка, бажання, воля) — це прояви **прямої або безпосередньої демократії**.

Представницька демократія

Витоки представництва, коли громадянин делегує шляхом виборів свої владні повноваження, можна віднайти в політичній історії **Стародавньої Греції та Стародавнього Риму**.

Представницька демократія — це така форма народоправства, за якої громадяни не беруть безпосередньої участі в управлінні спільнотою й розв'язанні загальних питань, а доручають це своїм представникам (делегатам, депутатам), уповноважують їх репрезентувати їхні інтереси, делегують своє право на належну їм частку влади і, через своїх обранців, впливають на управління державою.

В **Стародавніх Афінах** виборними були такі соціальні інститути: рада чотирьохсот (реформи **Солона**), а потім п'ятисот (реформи **Клісфена**), геліея (суд присяжних), магістратура.

Римська республіка

Центральними органами **Римської республіки (609 р. до н.е.)** були: сенат, який обирався громадянами, народні збори, магістрати, народні трибуни.

Голосування після обговорення питань у сенаті проводили, розводячи голосуючих у різні боки (дещо схоже голосування в сучасному англійському парламенті).

Саме від тих часів походить поняття **"кандидат"**. У Давньоримській республіці громадянин, котрий претендував на високу державну посаду, надягав білий одяг (латинською мовою **"Candida"**) і ходив вулицями, закликаючи громадян віддати за нього свої голоси.

Доба Середньовіччя...

Елементи виборності органів врядування та колективного волевиявлення можна прослідкувати й у суспільствах доби Середньовіччя.

Перші парламенти, куди громадяни обирають своїх представників, виникають в Європі в XI—XIV ст.:

- ✓ кортеси в Іспанії,
- ✓ Генеральні штати у Франції,
- ✓ парламент в Англії

Слово **"парламент"** походить від французького "рагієг" — говорити, висловлювати думку.

Парламент Англії

Першим європейським парламентом, що запрацював на постійній основі, був парламент **Англії** (1265, з кінця 90-х років XIII ст. почав діяти регулярно).

В **1343 р.** парламент розділився на дві палати: верхню — спадкову **палату лордів** і нижню — **палату общин**.

А в **1689 р.** з прийняттям "**Білля про права**" він остаточно дістав законодавчі права

Перші Генеральні штати у Франції

У **Франції** перші Генеральні штати були скликані **Філіпом IV Красивим** і були лише дорадчим органом, не маючи реальної влади. Крім цього, на відміну від Англії, представницькі збори у Франції скликали нерегулярно: з 1421 по 1439 рр. діють постійно, востаннє скликали в 1614 р., і потім лише в 1789 р.

Від сучасних представницьких органів середньовічні **станово-представницькі збори** відрізнялися такими ознаками:

- 1) **становий** характер;
- 2) **обмеженість прав**, які, зазвичай, не були закріплені законом, в тому числі і права законодавчої ініціативи;
- 3) **відсутність єдиних правил** виборів представників від станів;
- 4) **рекомендаційний**, а не обов'язковий характер прийнятих рішень;
- 5) **нерегулярність** скликання;
- 6) **обов'язковість** виконання наказів виборців (**імперативний мандат**).

Незважаючи на те, що станово-представницькі збори виникали ще в XII ст., **вибори** як ліберально-демократичний спосіб організації взаємовідносин політичної влади і громадян поширюються **в деяких країнах Європи та США лише з XVIII ст.** Однак то були не ті вибори, які ми звикли бачити сьогодні. Більше того, історія цілого ряду країн Старого Світу (Англія, Франція та ін.) показує постійну боротьбу різних соціальних груп суспільства за свої виборчі права.

В **Англиї на початку XIX ст.** процес обирання до парламенту відбувався за досить **примітивними правилами.** Перш за все, великі міста не мали своїх представників у парламенті, а так звані "гнилі містечка", які ледь існували, обирали свого представника. Це було зручно тим, хто міг купувати голоси виборців. Були такі міста, де виборчим правом користувались лише власники будинків, підкупивши яких, можна було забезпечити собі обрання. В іншому місті виборцями визнавали лише тих, хто міг варити собі гарячу їжу. Бувало й таке, що обирали тільки мер та правляча корпорація, тобто 16—20 осіб.

Виборча реформа в Англії

Перша виборча реформа в Англії відбулася в **1832 р.**: були ліквідовані "гнилі містечка" і створені нові виборчі округи в нових промислових містах.

Робітники не отримали виборчих прав, останніми були наділені тільки ті, хто були платниками високого прибуткового податку.

Друга виборча реформа

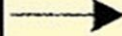

Друга виборча реформа відбулася **в 1867 р.** Реформі передували організовані виступи громадян, які боролись за свої виборчі права. В 60-х роках була утворена "Ліга реформ", об'єднання, головна мета діяльності якого — загальне виборче право для чоловіків від 21 року. 22 липня 1866 р. в лондонському Гайд-парку пройшла масова демонстрація на підтримку виборчих реформ. З осені рух набуває масового характеру: в Манчестері на мітингу— 300 тис. осіб, у Бірмінгемі — 250 тис. осіб, у Глазго — 200 тис. осіб тощо.

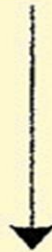
Виходячи з того, що реформа була неминучою, уряд приймає **новий виборчий закон**. Даний закон знижував майновий ценз і збільшував кількість виборців з 1 млн. осіб до 2,5 млн. осіб за рахунок дрібної буржуазії і найбільш забезпечених робітників. У законі зберігся **цілий ряд обмежень у виборчих правах**.

Король
Мав право вето.
У той час у країні
царювала, але не
правила королева
Вікторія (з 1837 р.
по 1901 р.)

Кабінет міністрів
Складався з панівної в парла-
менті партії. Очолював його
прем'єр-міністр, якого призна-
чала королева Великої Британії
з лідера панівної в парламенті
партії торів (консерваторів)
або вігів (лібералів)

П а р л а м е н т
Йому належала законодавча влада в країні.
Розглядає і приймає закони.
Складався з двох палат

Палата лордів
Членство було спад-
ковим, але король за
рекомендації прем'єр-
міністра міг при-
значати нових перів
(членів палати). Лорди
зберегли право вето на
закони, які приймала
палата громад (було
скасовано у 1911 р.)

Палата громад
Вибирали на основі високого
майнового цензу для чоловіків.
У середині XIX ст. складалася з
641 члена палати. Із них:
103 були членами сімей перів,
6 – ірландські пери,
266 – землевласники, дворяни,
107 – адвокати,
20 – представники науки і літе-
ратури,
30 – офіцери та інші.

Третя виборча реформа...

Третю виборчу реформу проводить уряд У. Гладстона в **1884 р.** Ця реформа надала **право голосу робітникам**, які наймають квартиру в сільській місцевості, і **дрібним орендаторам**.

Фактично в той же час, відповідно до Конституції **Германської імперії (1871 р.)**, було проголошено **загальне виборче право**, але до виборів не допускалися жінки, військовослужбовці, молодь до 25 років і т.д. В **Пруссії**, яка займала 2/3 території імперії, діяла трикласова виборча система, коли 1 голос юнкерства прирівнювався до 10 голосів робітників. Навіть **Бісмарк** назвав цю систему *"насмійкою над здоровим глуздом"*.

Принцип загального виборчого права починає втілюватись в життя...

Тільки **в ХХ ст.** принцип загального виборчого права починає успішно втілюватись в життя. **В Англії**, наприклад, **з 1918 р.** право голосу дістали всі чоловіки від 21 року і жінки від 30 років.

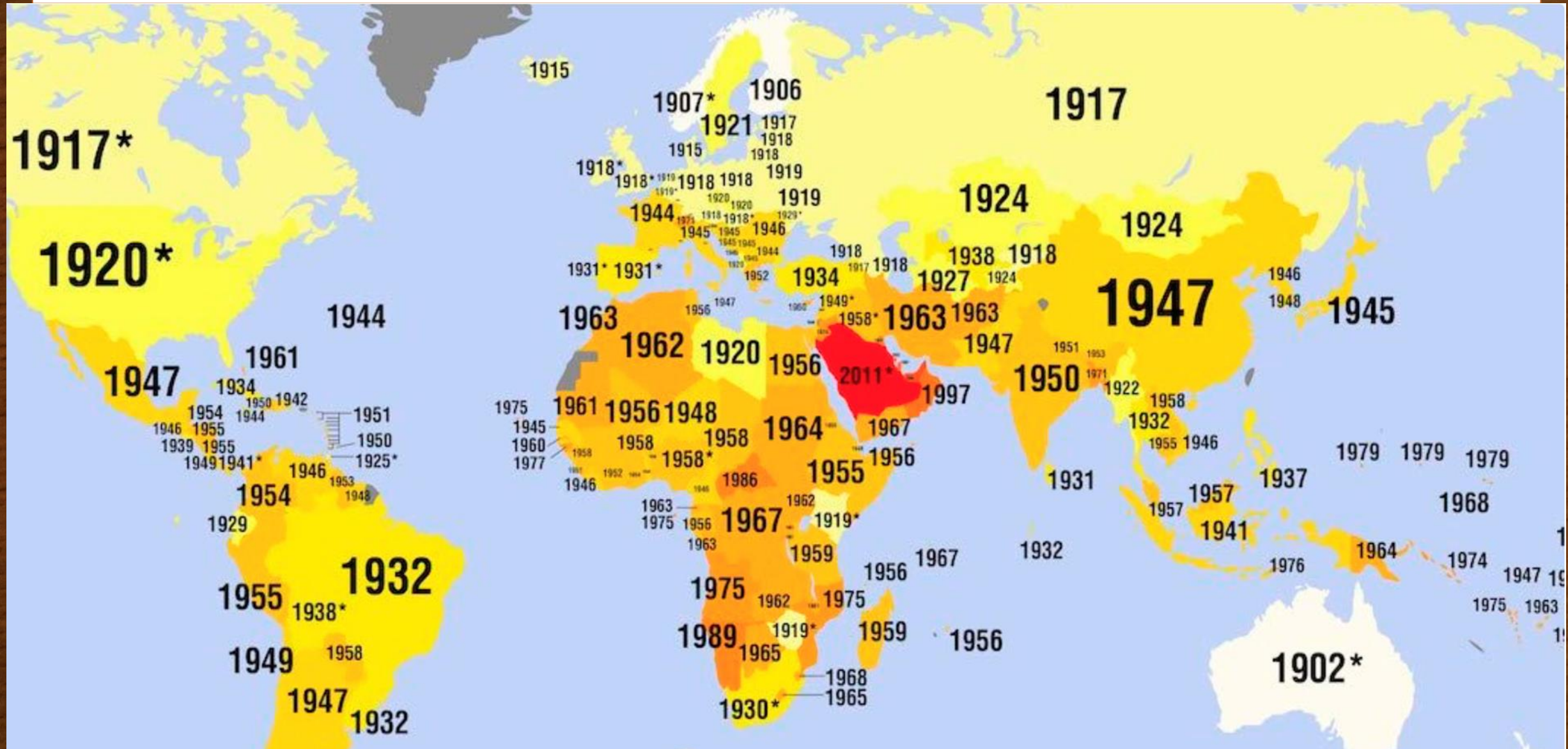
Сучасні суспільно-політичні вибори, формування органів влади та державного управління шляхом вільного і загального волевиявлення громадян стали незаперечною цінністю суспільства ХХ сторіччя, однією з головних ознак справедливого суспільного устрою. Ця норма зафіксована в ряді міжнародно-правових документів. Так, **ст. 21 Загальної декларації прав людини** проголошує:

"1. Кожна людина має право брати участь в управлінні своєю країною безпосередньо або через вільно обраних представників.

2. Кожна людина має право рівного доступу до державної служби у своїй країні.

3. Воля народу має бути основою влади уряду: ця воля повинна виявлятися у періодичних і не сфальсифікованих виборах, які мають проводитись при загальному і рівному виборчому праві шляхом таємного голосування..."

Суфражизм. Боротьба за виборчі права жінок

<https://d36tnp772eyphs.cloudfront.net/blogs/1/2018/03/womens-suffrage-mapped-1.jpg>

Далі буде...